

9. Publyon (2026). EU Circular Economy Act: How Will It Shape the Future of the EU and Your Business? URL: <https://publyon.com/eu-circular-economy-act-how-will-it-shape-the-future-of-the-eu-and-your-business/>

УДК 330.1:336.7:330.34

Гриценко Р. А., к. е. н., докторант
«Академії фінансового управління»,
Київ, Україна
ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0007-4023-330X>

ІНСТИТУЦІОНАЛІЗАЦІЯ ДОВІРИ ЯК ФУНДАМЕНТ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

У тезах розглянуто взаємозв'язок між інституціоналізацією довіри у фінансовій сфері та забезпеченням сталого економічного розвитку. Вихідною позицією є розуміння довіри як економічного ресурсу, який визначає можливості довгострокового інвестування, ефективність розподілу фінансових ресурсів і стійкість фінансової системи. Показано, що інституціоналізація довіри дозволяє перевести невизначеність у більш передбачувану форму, зменшуючи інформаційну асиметрію та транзакційні витрати.

Окрему увагу приділено механізмам інституціоналізації довіри – корпоративному управлінню, ринковій дисципліні, державному регулюванню та ролі раціоналізаторів довіри. Саме вони формують для ринку зрозумілі сигнали щодо ризиків і дозволяють перейти від інтуїтивного сприйняття довіри до її більш об'єктивної оцінки. Обґрунтовано, що як дефіцит довіри, так і її надмірність можуть призводити до дисбалансів, що зумовлює необхідність її цільового регулювання.

Сталий розвиток у фінансовій сфері фактично спирається на три базові елементи: довгі горизонти інвестування, стабільність очікувань та здатність системи витримувати внутрішні й зовнішні шоки. Довгі горизонти інвестування означають готовність економічних агентів вкладати ресурси в проекти з відкладеною віддачею, де результати формуються не в короткостроковій перспективі, а протягом років або навіть десятиліть. Стабільність очікувань

передбачає, що учасники ринку мають достатню впевненість у незмінності правил гри та передбачуваності політики ключових інститутів. Здатність до витримування шоків, у свою чергу, визначає, наскільки фінансова система здатна зберігати функціональність навіть за умов кризових явищ. Усі ці елементи безпосередньо залежать від рівня довіри, причому не ситуативної чи емоційної, а саме інституціоналізованої – такої, що закріплена у правилах, регуляціях, стандартах і сталій практиці взаємодії між економічними агентами.

Ключова трансформація, яку забезпечує інституціоналізація довіри, полягає у зміні економічної поведінки. У середовищі, де правила є прозорими, а інформація – доступною і верифікованою, ризики перестають сприйматися як невизначені і переходять у категорію вимірюваних. Це знижує суб'єктивність у прийнятті рішень і дозволяє інвесторам більш раціонально оцінювати дохідність і ризики своїх вкладень. Як наслідок, зменшується премія за ризик, скорочується вартість капіталу та зростає готовність працювати на довший горизонт. Фінансова система в таких умовах поступово переорієнтовується з короткострокових спекулятивних операцій на фінансування довгострокових інвестицій, включаючи інфраструктурні, інноваційні та ESG-проекти, які і становлять основу сталого розвитку.

У цьому процесі принципову роль відіграють раціоналізатори довіри. Їх функція полягає не лише в передачі інформації, а в її інтерпретації та структуризації. Вони виступають своєрідними “перекладачами ризику”, які перетворюють складну, багатовимірну і часто фрагментовану інформацію у зрозумілі сигнали для ринку. Завдяки цьому учасники фінансової системи отримують можливість орієнтуватися не на чутки чи суб'єктивні оцінки, а на відносно об'єктивні індикатори ризику. Без такого механізму ефективна оцінка довгострокових ризиків практично неможлива, особливо в умовах зростання складності фінансових інструментів та поширення ESG-практик, де значна частина ризиків має непряму або відкладену природу.

З огляду на це, довгострокові інвестиції, характерні для сталого розвитку, не можуть реалізовуватися виключно на основі індивідуальної довіри чи обмеженої інформації. Вони потребують наявності інституційного середовища, здатного системно ідентифікувати, оцінювати та комунікувати ризики. Саме тому роль таких інститутів, як регулятори, рейтингові агентства, аудиторів, аналітичні платформи та професійні асоціації, стає критичною – вони забезпечують інфраструктуру довіри, без якої довгострокове фінансування в принципі не масштабується.

Таким чином, інституціоналізація довіри виступає фундаментом сталого розвитку, оскільки створює інституційне середовище для прийняття довгострокових економічних рішень. Вона забезпечує узгодженість дій економічних агентів, підвищує стійкість фінансової системи до кризових явищ та сприяє більш ефективній алокації ресурсів. Водночас принципово важливим є розуміння того, що сталий розвиток досягається не через максимізацію довіри, а через підтримання її оптимального рівня. Дефіцит довіри обмежує інвестиційну активність і веде до фрагментації ринку, тоді як її надмірність може спричинити недооцінку ризиків, формування фінансових бульбашок і накопичення системних дисбалансів. У цьому контексті інституціоналізація довіри має розглядатися як інструмент її цільового налаштування, що дозволяє балансувати між ефективністю фінансових процесів і стабільністю економічної системи.

Інституціоналізація довіри у фінансовій сфері є однією з ключових передумов забезпечення сталого розвитку, оскільки формує передбачуване економічне середовище та знижує рівень невизначеності. Через закріплення прозорих правил, ефективного регулювання та механізмів ринкової дисципліни довіра трансформується у стійкий інституційний ресурс, що сприяє довгостроковому інвестуванню та підвищує ефективність алокації фінансових ресурсів. Сталий розвиток напряму залежить від здатності фінансової системи забезпечувати стабільні та довгострокові фінансові потоки, що можливе лише за наявності достатнього рівня інституціоналізованої довіри. Отже, інституціоналізація довіри має розглядатися як інструмент забезпечення балансу між економічною ефективністю та фінансовою стабільністю, що є базою для довгострокового і стійкого розвитку економіки.

Література

1. North D. Institutions, Institutional Change and Economic Performance. Cambridge : Cambridge University Press, 1990. 152 p.
2. Williamson O. E. The Economic Institutions of Capitalism. New York : Free Press, 1985. 450 p.
3. Akerlof G. A. The Market for “Lemons”: Quality Uncertainty and the Market Mechanism. Quarterly Journal of Economics. 1970. Vol. 84, No. 3. P. 488–500.
4. Shiller R. J. Irrational Exuberance. Princeton : Princeton University Press, 2000. 296 p.
5. OECD. Trust and Public Policy: How Better Governance Can Help Rebuild Public Trust. Paris : OECD Publishing, 2022.

6. World Bank. Global Financial Development Report 2019/2020: Bank Regulation and Supervision a Decade after the Global Financial Crisis. Washington : World Bank, 2020.

7. European Banking Federation. Banking in Europe: EBF Facts & Figures 2022. Brussels : European Banking Federation, 2022.

8. International Monetary Fund. Global Financial Stability Report. Washington : International Monetary Fund, 2023.

9. European Central Bank. Financial Stability Review. Frankfurt am Main : European Central Bank, 2023.

10. Кричевська Т. О. Логіко-історичний аналіз довіри в контексті соціально-економічних відносин. Економічна теорія. 2009. № 3. С. 5–18.

УДК 005.21:005.332.4

Шукліна В. В., к.е.н., доцент,
Юдін В.Р., здобувач вищої освіти,
Херсонський національний технічний
університет, м. Хмельницький, Україна

ТРАНСФОРМАЦІЯ БІЗНЕС-МОДЕЛІ ЯК ЧИННИК КОМЕРЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНОЇ НЕСТАБІЛЬНОСТІ

Сучасна глобальна нестабільність вимагає від підприємств відмови від статичних бізнес-моделей. Традиційні підходи забезпечення комерційного розвитку, орієнтовані на лінійне зростання, поступаються місцем моделям динамічної стійкості. Для вітчизняних підприємств цей виклик посилюється необхідністю одночасної адаптації до стандартів ЄС та завдань національного відновлення. В умовах глобальної нестабільності комерційний розвиток підприємства утворює діалектичну єдність з комерційною стійкістю, які раніше сприймалися як певні протилежності. Комерційна стійкість не є статичним станом збереження ресурсів, скоріше здатність до регенерації та адаптації в процесі комерційного розвитку. У динамічних умовах стійкість досягається через розвиток нових продуктів та вихід на нові ринки, як чинник зниження вразливості до падіння попиту на ринку. Впровадження штучного інтелекту та